

RAFFAI SAROLTA

Vasderes

Színmű 2 részben

SZEREPLŐK:

VASDERES

KATALIN

KELEMEN

CSÍK

EMMI

TAPASZTÓ

LIDI

KATI

JANCSI

PÉTER

MACA

I. RÉSZ

1. KÉP

(Szín: a Vasderes — Sipos András tészelnök — házának nappali szobája. Bal kéz felől üvegezett veranda teljes nagyságában látható, olyannyira, hogyha valaki a lakásba jön, vagy onnan eltávozik, a veranda üvegfalán át észrevehető. A veranda az előszoba szerepét is betölti, nem csupán a darabban, de a család életében is. — A színpad túlnyomóan nagy részét a nappali foglalja el: a már említett előszoba-verandára bal, a képzelt másik szobába jobb kéz felől nyílik ajtó. — A szoba berendezése: szekrény könyvespolcokkal és

bárrésszel, heverő, amely éjszakára fekhelyül is szolgálhat, mellette hangulatlámpa. Szétnyitható asztal, székek, karosszékek. Alacsonyabb polc a jobbra eső ajtó közelében néhány cserép virággal és szabad hellyel a magnó számára. A berendezés egyszerű és praktikus, nem hivalkodó, legfeljebb egy faliszőnyeg díszítheti a falat. Kis asztalkán telefon. Fontos, hogy a szoba tágas legyen, miután a darab, illetve a két nap minden megjeleníthető eseménye itt játszódik le.)

Időpont: 1975. április 1—2.

Hely: Kis mezőváros Magyarországon.

(Amikor felmegy a függöny, Kati és Jancsi — Vasderes gyermekei — a színen. Április elseje, kora délután. Tavasz szünet kezdete. A fiatalokat kint-ről csupán az üde, kora tavaszi és kora délutáni fény világítja meg, tehát a nézőtér felől a képzelt utcai ablakoké és balról, a verandáról beszűrődő fény. A magnón csökkentett hangerővel megy: Mikor a vak ember sír című Deep-Purple szám, eredetiben. Ennek a számnak a darab folyamán mindvégig szerepe lesz.)

KATI (karosszékekben ül, divatlapot nézeget elmerülten. Huszonegy éves elmúlt, termete magas, vékony, értelmes emberkére valló, kialakult rajzú az arca. Mozdulatai még hevesek néha, egyébként látni, hogy pontosan tudja, mit akar. Önálló-sulni, függetleníteni magát, s ehhez ereje is van — mint a darab elején hiszi. Higgadtabb, mint a korabeli fiatalok általában, nem cinikus, érzésvilága gazdag. Hozzátartozóit szereti. Amint azonban ráébred, hogy tévedett, sorsa továbbra is szüleitől függ, kétségbeesetten alkalmazkodóvá válik.)

JANCSI (a magnóra figyel, szabad kezének ujjaival akaratlanul dobolja a ritmust — ez a legkedvesebb száma. Első éves közgazdász, nyurga kamasz voltaképp, tizenkilencedik évében jár. Nővérénél idege-sebb alkat, türelmetlen, kialakult elképzelései saját jövőjét illetően nincsenek, csupán kapkodó képzelgései vannak. Minden kötöttségből kitorzni vágyik anélkül, hogy a to-vábbiakról fogalma lenne. A lázadózás korszakát éli. Cinikust játszik, szívesen kötözködik, tapintatlanul, nem veszi észre, ha sebeket oszt — s bár igen értelmes, ostobán vagdalkozik — félelmetes gyorsasággal.)

JANCSI (néhány ritmikus váll- és csipő-rándítás után, fektében nővéréhez fordul): Te, Kati... alaposan megvárat minket a te... főszerkád. No meg a drága kis hucicája.

KATI (felrezen): Hogyan?

JANCSI: Jól hallottad! Mintha késnének, a fene essen bele!

KATI (higgadtan): Pontos időről szó sem volt. (Lapoz egyet, s belemélyed a divatlapba megint.)

JANCSI (gúnyosan): A te Pedrókáddal kapcsolatban pontos időről szó nem is lehet. Majd ahogyan ellögnia sikerül.

KATI: Úgy bizony. Telibe találtad, öcskös. (Lapoz, mint fent.)

JANCSI (ingerülten): Téged azután... mondd, egyáltalán nem lehet kihozni a sodrodból?

KATI: Nehezen.

JANCSI (csalódottan): Azt hittem, a plafonra mászol. Tavaly még a plafonra másztál, ha a vegyszerillatos úrfit megbecéztem. (Kívár, de Kati nem reagál.) Ti tényleg nem fixáltak le? (Csendesebben:) Péterrel... hm?

KATI (felnéz): Az órát és a percet? Nem. (Újra a lapba mélyed.)

JANCSI: Fantasztikus görény vagy.

KATI: Aha.

JANCSI: Aludttej-kombinát.

KATI (ingerülten): Hagynál végre, hogy egy normális modell leírását figyel-messen elolvassam? Igen?

JANCSI: Felőlem! Én akár megszünhetek, ha úgy kívánod. (Rövid szünet, táncol.) Netalántán ki akarsz csipekenni?

KATI (mulat): Csipekenni!

JANCSI (nyújtózik, feláll): Csak Örzse nénédet idéztem... a te Örzse nénédet. Akinél mindenféle baromságot magnóra örökítesz. Akiért egymásután nyírod ki a kazettáimat. (Kívár, de Kati erre ismét nem reagál, Jancsi odalöttyög a magnóhoz, kikapcsolja, nővére mögé sétál, belenez a lapba.) Ki akarod csípni magad?

KATI (összecukja a lapot): Á, csodát. Csak éppen belekukkantottam. Semmi érdekes.

JANCSI (keserűen): Az ember hazajön erre a koszos kis szünetre... három hónapig az élteti, hogy erre várhat...

KATI: És?...

JANCSI (körbematat): Parancsolj! És! És nem tud mit kezdeni magával!

KATI (*megmosolyogja*): Az egészben ez a legjobb, nem? Hogy semmit sem kell kezdened magaddal. (*Nyújtózik, látványosan helyezkedik kényelembe.*) Hogy éppen csak vagy. Lélegzel, bámuldozol, élsz. És fütülsz a világra. Akkor kelsz, akkor fekszel, amikor éppen jólesik...

JANCSI (*meggondolatlanul*): Egyedül, nem? (*Kati megmerevedik, mintha megbántódott volna.*) (*Szelidebben, szinte bocsánatkérő hangsúllyal.*) Csak nem haragszol?

KATI: Ne izléstelenkedj.

JANCSI: Jó... jó. De attól függetlenül, csak figyeld meg. A lefekvést. Jó lesz odavigyázni.

KATI (*mereven*): Kértelek az imént: ne izléstelenkedj.

JANCSI (*zavartan*): Nem annak szántam. Korántsem... arra gondoltam. (*Rövid szünet.*) E percben éppen apára gondoltam.

KATI: Úgy. Talán te is hallottál valamit az összevonásról?

JANCSI: Tessék? (*Hallgat.*) Mivel te vagy jó atyánk szívszerelme...

KATI: Nekem nem ő beszélt róla, hanem megnyugtat.

JANCSI: Hanem?

KATI: Péter.

JANCSI: Fantasztikus. És?

KATI: És, és! Összevonnak néhány téeszt a Duna-vonalon. Ennyit hallottam. Pont.

JANCSI (*aggódva*): És apa? Vele mi lesz? (*Rövid szünet, Kati vállat von.*) (*Keserűen.*) Erről még semmi hír nem futott be a patika megbízható, kicsi telefonján?

KATI (*türelmetlenül*): Most miért heccelsz, mondd csak!

JANCSI: Hiszen az orrodnál nem látsz tovább!

KATI: Gondolod?

JANCSI: Apának sehogy sem tetszik a választottad... aligha fogadtatod el vele, nővérkém.

KATI: Ez az én dolgom. Bízd rám.

JANCSI: Rendben, tündérr királynő, rendben! Sok szerencsét! (*Rövid szünet. Órájára néz.*) Mintha Péter nem bízna az ügyben ilyen rendíthetetlenül. Három óra elmúlt.

KATI: Nem Péter hiányzik neked...

JANCSI (*nagy hangon, feltehetőleg apját utánozva*): Ifjoncok! Villanyoltás. Vastagon benne vagyunk az éjszakában! (*Rövid szünet.*) És így tovább... rogyásig.

KATI (*felenged*): Hagyjál békén, az ég szerelmére! És apát is.

JANCSI: Miért? A te választottad nem tetszik neki...

KATI (*újra keményen*): Ez az én dolgom.

JANCSI: Hm. Pedró nyilván másként vélekedik, ha még mindig nem szedte össze a bátorságát. (*Órájára néz.*) Három óra elmúlt.

KATI (*heccelődve*): Jancsikám... nem Péter hiányzik neked...

JANCSI: Hanem!

KATI: Maca. Vagy Ica. Vagy Klári. Vagy bárki. (*Mosolyogva.*) Egy megtapogatni való kis csaj. Pillanatnyilag leginkább Maca. Jól sejtem?

JANCSI (*vállat von*): Jobb híján. Jövendőbeli sógornőd. Vagy csak reménybeli?

KATI (*mosolyog, a telefon felé int*): Ne hidd, hogy odaszólok... a lehetőség adott, tessék élni vele. Bátorság!

JANCSI: Amilyen távoltartással tudod kezelni az embert... öregem... szédületes. Alighanem átvedlek jogásszá magam is. A gondolat mindenetre csábító... a példa különösen. Az eleven példa.

KATI (*jó kedvvel, évődve*): Az iskolában nem tanulni... hohó! Erre születni kell! Úgy ám... kár lenne a gázért.

JANCSI: A közgázért?

KATI: Te választottad!

JANCSI (*fanyarul*): Röhögtesz egy kicsit... A Kelemen Gábor ajánlotta, én meg választottam. Jó vicc. (*Csengetés, türelmetlen.*) Végre! (*Kiszalad.*)

KATI (*feláll, gyorsan bekapcsolja a magnót, haját, ruháját sebtében megigazítja, a divatlapot a könyvespolcra dobja fel, körülnéz, nyilvánvalóan izgatott. Visszaül, de a veranda felé figyel.*)

VASDERES (*hangját már kintről halljuk, majd a verandán keresztül jön*)

- be nagy sebbel-lobbal. Ő maga ötven évét töltötte be mostanában. Ebben az órában még olyan, mint az elmúlt húsz-huszonöt év folyamán, megtöretlen. Életvidám, magabiztos, sugárzik róla az erős és sikeres emberekre jellemző életigenlés, szinte sebezhetetlen, türelmes, békességet kedvelő, nagy munkabírású, gyermekin gyanútlan, tehát tiszta és nyíltszívű is. Nem ostoba, a sértő vagy bántó szándékot felismeri, ám azonmód megbocsátja, a rosszért se rosszal fizet. Nem balek, de erre is futja a belső energiataralékból, meg abból a hitből, sőt elkötelezettségből, amely huszonöt-harminc éven át táplálta. Vidáman, nagy hangon): Jól jártam volna, ha elcsavarogtok valamerre, a kiskésit! Ott felejtettem a kulcsom a téeszirodán. Ez se fordult még elő velem, hogy a tulajdon házam csengőjét nyomogassam bebocsátásért! (Most ér be a szobába.) Ahogy öregszik az ember... (Katihoz:) Látod, lassan vén bolond lesz az apád, kisasszony.
- KATI (nem apját várta, de jó képet vág hozzá): Ugyan apa! Mi történt? Kigyulladt a székház?
- VASDERES: Az hiányozna éppen! Halod, illet még viccből se... (Meggimogatja lánya haját.) Katikám... keress nekem egy tisztességes inget. Ott van valahol a nagyszekrényben... (Jobb felé int.)
- KATI (feláll, átmege a másik szobába, közben): Tudom hol van... fehérret?
- JANCSI (balról jön be): A kulcsot benne hagytam. Rendicsek? (Kikapcsolja a magnót.)
- VASDERES: Rendben. (Fennhangon:) Nem is tudom... talán mégse fehérret. (Kigombolja a zakóját, miközben leveti.) Van ott valami szolid... keskeny csíkos? (A levett zakót nézegeti kedvetlenül.) Elég megviselt, ugye, fiam?
- JANCSI: Határszemplén voltál?
- VASDERES (szórakozottan): Voltam én már ebben... csak még a pokolban nem. Nyilván áttöltözöm, nemcsak inget cserélek, az ördög vinné el.
- KATI (tiszta inget hoz, keskeny csíkos): Jó lesz?
- VASDERES (izgatottan): Jó, jó. Épp azt nézem... tán ruhát is váltanék. Mi a véleményed?
- KATI: Tyúha! Értekezlet?
- VASDERES: Látogató. (Örömmel:) Az ám! Látogató! Na, mifélet húzzak?
- KATI: Ha ehhez az inghez ragaszkodsz, a szürke öltönyöd.
- VASDERES: Magam is szépen szürkülök már... igaz-e?
- KATI: Jól áll neked.
- VASDERES: Meghiszem azt!
- JANCSI (évődve, kedvesen): Deres már a Vasderes! (Énekel.)
- VASDERES (elvonul az inggel jobbra, az ajtót nyitva hagyja, közben): De még legény a talpán, jobb, ha tudomásul veszed!
- JANCSI: Jajjaj! Egyebet se látok itthon: apa itt, apa ott, apa mindenütt. Téeszben, tanácsülésen, vében, dísztribünön... ünnepnapokon az elnökségben ugye... mármint a jognak asztalánál...
- VASDERES (visszajön): Hamarosan még nagyobb rangban! Ha tetszik neked, fiatalúr, ha nem!
- JANCSI (Katira hunyorít): Miért ne tetszenék? Ezek szerint ma a boldogító éjjél vet haza megint.
- VASDERES: Csakhogy nem egyedül!
- KATI: Te jó ég! Apa... áruld el nekünk is... ki legyen az a látogató?
- VASDERES (most jön ki a jobb oldali szobából, friss nadrág és a csíkos ing van rajta, az ingbe csak éppen belebújt, most gombolgatja): Igazán érdekel?
- KATI: Engem a világon minden érdekel.
- VASDERES (örömmel): Azt hittem, elsősorban a saját kis dolgaid. Hát apád is, mi?
- KATI: Ma este nagyon-nagyon komolyan szerettem volna beszélni veled. De igazán.
- VASDERES: Még ma? Olyan sürgős? Itthon lesztek egész héten át.
- KATI: Végül is nem olyan sürgős... csak hát... tudod, hogy van az. Már a kollégiumban erre készültem...

VASDERES: Majd meglátjuk. Majd úgy igyekszem.

KATI (*hirtelen örömmel megcsókolja*): Kösz, apa.

VASDERES (*meghökken, gyanakodva tolja el magától, a szemébe néz*): Hallod-e, te lány! Csak nem akarsz férjhez menni?

(*Kati Jancsira néz. Jancsi menne, maradna is, de kioldalog, az ajtót gondosan teszi be.*)

KATI (*könyörögve, zavartan*): Ugye nem haragszol? Húszéves elmúltam már.

VASDERES: Mit mondjak! Fáj ugyan a szívem, ha komolyan erre készülsz... korán elveszítelek... másrészt meg örülök.

KATI: Örülsz?

VASDERES: Hogy ezt a szemüveges gyógyszerészfit nem látom többé a ház körül. Hisz én soha semmit nem kértem tőled... soha semmi mást. Csak ezt. Hogy veled ne állj szóba. Csak veled ne. Hát... ezért örülök.

KATI (*meghökken, de uralkodik magán*): Most már elárulhatnád, miért...

VASDERES: Régi ügy ez... nem a te fülednek való.

KATI: No, apa, mégis... úgy szeretném tudni. Az egyetemen is fölfigyeltek rá, tehetséges... és jóképű. Te se tagadhatod...

VASDERES (*már nem a lányára figyel*): Az apja is jóképű. A nagyapja is az volt.

KATI: Na látod.

VASDERES: Csakhogy... az én anyám korán meghalt. S a nővérem... éppen önáluk volt kiscseléd. Embertelenül bántak veled. Különösen az asszony! (*Rövid szünet.*) Hát ezért.

KATI (*zavartan, de reménykedve*): Ki gondol arra... ki emlékszik ilyen régi dolgokra...

VASDERES: Sohase felejtik el. Ők soha.

KATI (*ingerülten*): Mit? Mit nem felejtenek el?

VASDERES (*keserűen*): Hogy... a szégyensorról jöttünk. Hogy... miféle vagy.

KATI: Jogász vagyok!

VASDERES: Naponta a tányérodon lenne a nagynénéd... amint nem ugrasz füttyszóra... ismerem őket jól.

KATI: Képzeldsz...

VASDERES (*elesetten*): Ezerszer megaláznának... nem bírnád elviselni. És én se.

KATI (*iróniával*): Vagy úgy. Hát ez... egészen más.

VASDERES (*nem figyelt fel az ironikus hangvételre, megenyhülten*): Belátod magad is...

KATI (*ingerülten*): Mit lássak be? Te félsz tőlük... neked vannak gátlásaid.

VASDERES (*nagyon keserű, de csendes*): Neked aztán nincsenek. Te övön alul ütsz, kisasszony. Mert neked csak silószagú apád van.

KATI: Még mindig neheztelsz érte? Jóformán gyerek voltam még.

VASDERES: Jogászkisasszony voltál, mint most. (*Kati szégyenkezve fordul el, aztán bosszankodva von vállat. Rövid szünet. Vasderes megenyhülten.*) Ezt meg... énnekem nem lett volna szabad előhoznom. Ne duzzogj már. (*Rövid szünet.*) Ne... kislányom... (*Hirtelen energiával.*) Végül kid neked az a fiú?

KATI (*kelletlenül*): A... barátom. És jó barát. (*Rövid szünet.*) Egyenrangú... ha ez kérdés lehet egyáltalán. (*Kihívóan.*) Velem az!

VASDERES (*keserűen*): Ezek szerint csak én lógok ki a sorból. (*Kívár, szünet, Kati nem reagál.*) Meg a familiám! (*Kati türelmetlenül von vállat.*) Fene haladó gondolkodásúak vagytok... minden más területen. Hol az osztályöntudat, kisasszony! (*Kati felkacag.*) Mert én szóba nem állnék velük, még a kedvedért se.

KATI (*iróniával*): Az elkobzott negyven holdjuk miatt?

VASDERES: El-kob-zott?!

KATI (*ijedten*): Hülye voltam... ne haragudj.

VASDERES: Negyven hold... mit számítana az ma már! De hogy éppen én... hogy én lettem, a volt kiscselédjük öccse a téeszelnök itt... s hogy ötvenhatban a tagságot föl-

lázítaniuk se sikerült... hogy a negyven holdjukon ma is minőségi paprika terem... de nem nekik terem...

KATI: Ezért haragudnának? S éppen rád?

VASDERES: Talán mert bennem tesztül meg mindaz, ami az ő fogalmaik szerint az ellenfél volt néhány évvel ezelőtt. Hiszen te jobban érted ezt! Te tanultad, mit érez a legyőzött a győztes szemében... És ez nem sport! Akkortájt nem ismertünk barátságos mérközést az élet mindennapi dolgaiban. Akkor a hatalom volt a tét, ne feledd. És én az ő szemükben... mindig a felkapaszkodott Sipos András maradok... bármennyit tanultam is azóta. Te meg az én lányom vagy, Kati.

KATI: És ha... ezt az egészét csak te látod így? Ilyen egyoldalúan?

VASDERES: Azt hiszed? Mi téged vesztítenénk el, te önmagadat. És én... téged biztosabban, mintha eltemettelek volna.

KATI: Apukám... (Jancsi benyit, jobbról.)

JANCSI: Megtörtént?

VASDERES: Majd... estére még beszélgetünk.

JANCSI (*nagy hangon*): Hallod? Estére a te dolgodról, nővérkém! Első a gazdaság!

VASDERES (*Jancsihoz, kedvetlenül*): Hívd fel anyádat, légy szíves.

JANCSI (*erőltetett vidámsággal*): Égszakadás a bábszínházban! Mennyi is a száma?

VASDERES (*közben Kati tenyerét végighúzza saját arcán*): Borostás vagyok? Lehúzzam? (*Jancsihoz*.) Te meg ne idémlenkedj, nézd, mintha nem tudná!

JANCSI: A kettő-hét-kettőt kérem.

VASDERES (*Katihoz*): Anyátok megint nagytakarított a múlt héten...

JANCSI (*telefonba*): Anya?... Igen, én. A ház ura kíván valami rendkívüliséget csodálatos füledbe suttogni... De mekkora titok!

VASDERES (*elveszi tőle a kagylót, miközben tetszéssel csóválja a fejét*): Halló. Na, mit szólsz hozzá? Szó-

virágzik a fiad, igaz? (*Rövid szünet.*) Tőle tanultam, de egyenest. (*Szünet.*) Dehogy ezért, Katalinom, hova a jóistenbe raktad el a kézelógombjaimat? (*Szünet.*) A legszebbiket, asszony! Látogató jön a térszbe... már itt is van. A tanácstól hívott fel. (*Szünet.*) Na, mit gondolsz? (*Szünet.*) Ő hát! Miért oda, miért oda... Biztosan valami meglepetést készítenek elő. S miután az első titkár éppen tanfolyamon van... a tanácsnál. (*Szünet.*) Ezt a meglepetést nekünk szánják. (*Szünet.*) Ha nekem, akkor neked is, hiszen tudod, miről van szó. (*Szünet, majd Katihoz*.) Ott túl van, a kis fiókban, barna doboz. (*Kati jobbra el, Vasderes a telefonba*.) Ide figyelj. Nem jöhetnél valamivel korábban haza? Legalább néhány szendvicset... Angyal vagy, mindig tudtam én. (*Kati visszajön, apja szabad kezén gombolja az ing ujját.*) Hogyne örülnék. (*Szünet.*) Jó, jó. Csókollak, és köszönöm. Szia! (*Elégedetten leteszi, Katihoz*.) Nyakkendő, zakó... segíts már, Bütyök. (*Helyben topog, igazgatja magán a ruhát, közben*.) Halljam, mit szóltok apátokhoz?

KATI: Örült frankón festesz. Komolyan. (*Ki, jobbra.*)

JANCSI (*összefont karral, kajánul figyelő Vasderest, gúnyosan*): Legalább minisztert vársz, igaz-e?

VASDERES (*gyanútlanul*): Langyos, langyos! Közelítesz, fiú. No?

JANCSI (*diadallal*): Tapasztót!

VASDERES (*mint fent*): Tapasztó Sándor minisztériumi osztályvezető... szeretve tisztelt kenyeres pajtásomat! Ördögöd van, kölyök.

JANCSI (*metsző gúnyjal*): Neked meg tiszta inged.

VASDERES (*felkapja a fejét, de tréfával üti el a bántást*): És alig néhány hónapos öltönyöm.

KATI (*bejön a zakóval, nyakkendővel*): Már elő is álltunk.

JANCSI (*mint fent*): A díszszekendő hol marad?

VASDERES (*miközben kapkodva öltözik tovább*): Elmegy ám a...

JANCSI: A kenyeres pajtásnak már nem vagy jó munkaruhában?

VASDERES (*sebezhetetlenül*): Minden-
kinek add meg a kellő tiszteletet,
hogy hosszú életű légy a földön.

JANCSI: Vezető beosztásban.

KATI (*figyelmeztetően*): Jancsi!

JANCSI: Miért? Nem ez a lényeg?

VASDERES (*derüsen*): Ma nem tudsz
belémkötni, fiatalember. Életem
nagy napján? Majd leesik még az
állatok...

KATI: Tényleg klassz vagy! Fiatalos.

VASDERES (*megpaskolja Kati arcát*):
Kösz. Rohanok. (*Kifelé tart balra,
s már az ajtóból:*) Gondom lesz
rád... nem felejttem el, Bütyök.
Majd beszélgetünk.

KATI (*utánakiabál*): Későn jössz haza?

VASDERES (*kintről*): Á, csodát! Igyek-
szem, gyerekek, igyekszem! (Rövid
szünet.)

KATI (*a fejét csóválja, szeretettel*): El-
pusztíthatatlan. (*Jancsihoz:*) Hin-
néd, hogy már ötvenéves?

JANCSI (*ingerülten, láthatóan megbán-
tódott*): Tudom, hogy mennyi.
Mintha én is a gyereke volnék,
mintha úgy rémленék nekem, hogy
az vagyok.

KATI (*meglepetten*): Most mi bajod?

JANCSI (*készen*): Ahogy te körül-
ugrálod... rossz nézni. Mivel azt is
tudom, mit forgatsz abban a csa-
varos jogászeszedben.

KATI (*ingerülten*): Te meg folyton...
na, hagyjuk.

JANCSI: Csak nyugodtan. Én meg?

KATI: Folyton ki akarod hozni a sod-
rából!

JANCSI (*cinikusán*): Őt? Hát lehet?
Élete legnagyobb napján?!

KATI (*dühvel*): Apánk nem... Pavlov
kutyája!

JANCSI (*mint fent*): Óóóóó. És erre
éppen te figyelmeztetsz. Engem?

(Rövid szünet. Jancsi rágyújt, Katit
nem kínálja meg, a dobozt zsebre teszi,
hosszan bibelődik a cigarettájával, nem
néz a nővére, ingerült.)

KATI: Ne haragudj (Szünet.) Jancsi-
kám... na, ne vacakolj...

JANCSI (*gúnyval*): Csodálatos alkal-
mazkodóképességed bámulom.

KATI (*megbántottan*): Akkor... semmi
hiba. (*Kintről gyors, fiatalos lép-
tek.*)

JANCSI (*kifelé indul, visszaszól*): A jó-
ságos Mikulás apó házában? Lehet
itt hiba? (*El, balra.*)

(Kati egyedül marad a színen, büntu-
datosan néz Jancsi után, majd fokoza-
tosan védekező tartásba kényszeríti ma-
gát, mire a vendégek bejönnek. Balról
bejön Maca, Péter, Jancsi. Péter 22
éves elmúlt, negyedéves gyógyszerész-
hallgató, a helybeli gyógyszerész fia,
helyben gyógyszerész-dinasztia legifjabb
tagja. Szemüveget visel, nagydarab, jó
külsőjű fiatalember, éles eszű, szívesen
vitatkozik csak a vita kedvéért is, ki-
csit nagyképű, okoskodó típus. Most
kissé ijedt, mereven viselkedik, zavart-
ságát így kompenzálja. Nagyjából a
Vasderes ellentéte. Kati szerelmes belé,
a maga módján Péter is szereti őt, ám
korántsem rajong érte, inkább a lány
ragaszkodását fogadja el, kapcsolatuk
nagyon is testi — régi mint egy
éve együtt élnek voltaképp. Péter szí-
vesen pózol. Maca első éves bölcsész,
tizenkilenc éves, Péter húga. Heherésző,
későn érő bakfis. Jancsival pajtáskodó
a kapcsolata, Péter és Kati valódi vi-
szonyáról nem tud konkrétumot.)

JANCSI (*a verandán, amint befelé sor-
jáznak, nagy hangon*): Előre, leány-
zó, előre! Bent a bárány, kint a
farkas, e percben nincs mitől félni.
(*Most sorjáznak be a szobába.*)

MACA (*vissza Jancsihoz*): Hihihí. Örök-
ké nekem hülyélkedsz? (*Katihoz:*)
Szia, Kati.

KATI (*kedvetlenül*): Szia. (*Mind be-
érték a szobába, balról.*)

PÉTER (*gyanakodva Jancsihoz*): Miféle
farkas?

JANCSI: Mégis, mit gondolsz, miféle?

PÉTER (*gyanakodva néz Jancsiról Ka-
tira, majd újra Jancsira*): Ha jól
emlékszem, arról volt szó, hogy
biztosan egyedül találunk benne-
teket... ilyentájt. Az öreg a köze-
lében nem tűr meg, tudjátok jól.

KATI (*hidegen*): Egyedül vagyunk.

JANCSI (*nagy hangon, heccelődve*):
Merő véletlen, drága sógorkám. Jó
atyánk ugyanis váratlanul haza-
szökdécselt, méghozzá milyen vígan
— hajaj! — és alig két perce tá-
vozott. Gyanútlanul és derűs lélek-

- kel, bizván a jövőben, az emberekben, még az ifjabb korosztályban is... tehát az emberiségben általában.
- MACA (*kuncog*): Ne hülyélkedjete már!
- KATI (*ingerülten*): Nem hülyélkedünk.
- PÉTER (*megigazítja a szemüvegét, egyikre sem néz, méltósággal*): Ha korábbi megállapodásunkhoz híven már tegnap este beszéltetek velük (*Katira néz*) a kettőnk dolgáról...
- JANCSI (*jókedv híján*): Haha!
- PÉTER: Tehát nem.
- MACA: Miféle titokzatos dolgok lehet... kettőtöknek?
- JANCSI: Mégis, mit gondolsz?
- MACA: Te jóisten! Ha anya tudná, hogy az ő kicsi fiacskája...
- PÉTER (*nagy hangon*): Nem, nem! Ne igazulj... szigorúan haveri alap.
- MACA: Azért.
- KATI: Ellenkező esetben mi történnék?
- MACA: Mit tudom én. Rágondolni se bírok... Eszembe se jutott eddig... (*Katit méregetve*:) Pedig jó kis csaj vagy, ami azt illeti. Ugye, Péter?
- PÉTER: Maca! Elég volt!
- MACA (*ijedten*): De hát én senkit sem akartam megbántani... Kata igenis jó csaj! A formája, meg minden... csak engem dicsérenének egyszer így.
- JANCSI (*átfogja Maca vállát, a jobb oldali ajtó felé fordítja*): Hadd legyenek az első... aki végre fölértékel téged is.
- MACA (*örömmel*): Igazán? Komolyan gondolod?
- JANCSI: De mennyire!
- MACA (*mint fent*): Óriási! (*Kifelé tart Jancsival, vissza*:) Nos? Elhültetek, mi?
- PÉTER (*Jancsihoz*): Csak semmi... pajzánkodás!
- JANCSI: Bízd rám. (*Jobbra Macával el*.)
- (Rövid szünet, Kati és Péter egymást méregetik.)
- PÉTER (*számonkérő hangsúllyal*): Tehát?
- KATI (*ingerült*): Semmi! Hallottad!
- PÉTER: Megígérted. Azt ígérted, első dolgod lesz, amint hazaérsz. Hogy miért halogatód folyton?!
- KATI (*hevesen*): Nincs jogod számon kérni!
- PÉTER: Igazad van... bocsáss meg. (*Rövid szünet*.)
- KATI: Kaphatnék egy cigit?
- PÉTER (*bizonytalanul*): Nem tudom...
- KATI (*fölcsattan*): Vagy fussak az öcsém után? Zsebre vágta az imént.
- PÉTER (*kényszeredetten kínálja meg*): Parancsolj. (*Tűzet ad*.) Meg kell azonban vallanom... édesanyám erőteljesen ellenzi, hogy a nők dohányozzanak.
- KATI (*mélyet szippant*): És?
- PÉTER (*zavartan*): Ha már úgy döntöttünk, hogy összeházasodunk... méghozzá hamarosan...
- KATI (*keményen*): Nem értettem jól. Kérdezted, vagy állítod?
- PÉTER: Természetesen állítom.
- KATI: Akkor?
- PÉTER: Csupán arra figyelmeztetek...
- KATI: Hogy jó anyád nem dohányzik. Rendben. Én pedig nem kínálok meg... ne aggódj.
- PÉTER (*megbántottan*): Kati! Mi van veled?
- KATI (*kedvesen*): Parancsolj, szívem. Talpra állt az osztályöntudatom, képzeld. (*Péter elé mórrikálja magát*.) Nos? Tetszik?
- PÉTER (*tetszéssel*): Még egy ilyen széyles kis bestiát! (*Átöleli*.)
- KATI (*igyekszik kibújni Péter öleléséből, megjátszott jókedvvel*): Jujjuj! Összeégetem magam ezzel a nyamvadt cigivel. Péter! Megbolondultál? (*Kiszabadul, a fotel mögé fut*.)
- PÉTER: Te! (*Követi, el akarja fogni, fél perc kergetőzés a bútorok körül, nagy nevetések közepette*.)
- KATI (*vidáman*): Ügyeskedjünk, ügyeskedjünk!
- PÉTER (*végre elkapja Katit, átöleli*): Hol találok én hozzád hasonlót?
- KATI (*az ölelésből mereven távolodva, kihívóan*): Legközelebb a szegénysoron.
- PÉTER (*kedvetlenül*): Ez meg mit jelentsen!
- KATI (*figyelőn, de reménykedve*): Jó atyádat, vagy anyádat idéztem?
- PÉTER: Nem bántottak ők téged soha.

KATI: Volt rá okuk? Jószerével...
nem is tudnak rólam.

PÉTER (*megcsendesedve*): Nem lesz
könnyű keresztülhajtanom... de
mi egymáshoz tartozunk.

KATI: Ellenükre is?

PÉTER: Bárki ellenére. (*Szorosabban
öleli át.*)

KATI: Jó lenne hinni... jó lenne tud-
ni. Biztosan.

PÉTER: Katikám... ha te is akarod...
(*Kati elkomolyodik.*)

JANCSI (*belép jobbról*): Tessék! Előbb
a hancúr... most meg a siralom-
ház. (*Katihoz:*) Egyik végzetből a
másikba, amint Örzse nénéd mon-
daná.

KATI (*erőltetett vidámsággal*): Akiért
egymás után nyírom ki a kazettái-
dat! Pedig a jövőben sem leszen
másképp... csakhogy ezentúl Pé-
terke is elkísér.

PÉTER (*fejét kapkodja*): Hová, az ég
szerelmére!

JANCSI (*kajánul*): Hamisítatlan népi
hunyort gyűjteni.

PÉTER: Én!

KATI (*belekarol*): Te-te-tete! (*Péter a
fejét csóválja, de mosolyog.*)

JANCSI (*tetszéssel*): Egyik tizenki-
lenc...

PÉTER (*megvidámodva*): Egyik sem ti-
zenkilenc, ám semmi hiba! Igaz,
Kati?

(*Kati, Péter átöleli egymást*)

JANCSI: Löttyögünk egyet? Frankó új
számaim vannak. És Macát se zár-
hatjuk ki innen! Halló... figyel-
sztek? Löttyögünk egyet?

KATI (*vidáman*): Miért ne?

JANCSI: Tépjétek le magatokat egy-
másról...

PÉTER (*pózol*): Helyes! Kishúgi előtt...

KATI (*kajánul*): A kis szent... ugye?
Na jól van, igazad van...

JANCSI (*tréfálkozva*): Mindig nekünk
van igazunk, lányok! Szeretném, ha
ezt Maca füle hallatára nyilatkoz-
tatná ki.

PÉTER: Te csak hagyd őt békén!

JANCSI (*barátságosan*): A nyú marja
szét azt a vizet prédikáló álszent
pofádat! (*Bekapcsolja a magnót, az
halkan szól, az imént hallott „Mi-*

kor a vak ember sír”. Kati képét
megpaskolgatva a szekrényhez megy,
egész üveg konyakot vesz elő, ma-
gasra tartja.) Na? Kivel van dol-
gotok?

KATI: Baj lesz ebből!

JANCSI: Bíz ide, kislány. (*Péterhez,
élel:*) Ezt nem tiltja a patikáriusék
házi szabályzata? (*Péter mondana
valamit, de*)

MACA (*benyit, majd bejön jobbról*):
Mulatozunk? Engem mindig ott
hagytok valahol...

KATI (*gyorsan*): Összeszüksévest szőttünk
alkoholügyben. Ne panaszkodj, bébi.

JANCSI (*miközben poharakat vesz elő
ugyancsak a szekrényből*): Bocsa-
nat, hangulatügyben.

MACA: Mit iszunk?

PÉTER: Okosabb, ha te semmit.

MACA: Akár apámat hallanám.

JANCSI (*töltöget*): Ösökről szó se es-
sék! Egyébként jóféle konyak, ha
megfelel.

MACA: Remélem, Napcsi!

JANCSI: Hohó! Olyan jól a téeszelnő-
kéknek se megy! Éljen! (*Fölhajtja,
mind kiisszák a magukét.*)

MACA: Oóóó. Szóval nem Napcsi. Pe-
dig mostanság ti vagytok az új bá-
róék, igaz?

KATI (*élel, Macához*): Jé, neked gye-
rekszobád is volt? Amint látom,
gondos nevelésben részesültél.

MACA: Hajaj! Hónapokig mesélhetnék
róla.

PÉTER: Elhallgass, te... libuska!

MACA: Jó, jó! Álomban se jöjjön
elő! (*Jancsi elé tartja a poharát.*)
Kapok még?

JANCSI (*átfogja Maca vállát, a többi-
ekhez*): Iszunk még egyet? (*Tölt
Macának.*)

PÉTER: Hé, a bébit hagyjuk ki belőle!

MACA (*Péterhez*): Undok, undok, un-
dok!

KATI (*jó kedvvel ugyan, de némi gúny-
nyal*): Hiszen érte valóban te fe-
lelsz, apóca. Isten és ember előtt,
apóca.

PÉTER: Bátyóca, kérném tisztelettel.

JANCSI (*nekik is tölt*): Szálljatok már
le egymásról, de rakétasebességgel!
Vagy mindenki, vagy senki.

MACA: Puszi, Jancsika! *(Péter és Kati a magnóhoz mennek, visszapörge-
tik, valami más számot keresnek,
ringatózni-lötyögni kezdenek, egyik
kezükben az üres pohár. Jancsi le-
teszi az üveget, Macával együtt tán-
colni kezd, lassan kialakul a né-
gyes, csak éppen körbe állnak, s
ringatóznak ide-oda, a dallamot dú-
dolják. A legkellemesebb hangú
szereplő variálhatja-cifrázhatja is a
dallamot, leginkább Macához ille-
nék. Jancsi ujjhegyével imitálja,
hogy megpörgeti Macát, visítás.)*

KATI *(nagy hangon, a dallamra)*: Cse-
hendehesehebben! Hé!

MACA *(pörög, bár Jancsi elengedte
már)*: Ujjujjuj...

JANCSI *(gyengéden tapasztja be tenye-
rével Maca száját)*: Iszol még?

PÉTER *(jó kedvvel)*: Hohó! Tiltakozom!

MACA: Csak azért is! *(Mind: az üve-
gért nyúl, a pillanatnyi szünetben
kintről ajtócsapódás.)*

JANCSI *(ijedten)*: Csend! *(Rohan a
szekrényhez, az üveget visszateszi.)*
Poharakat! Gyorsan!

KATI: Anya? *(Adogatja Jancsinak a
poharakat.)*

JANCSI: Ó hát! Nem hallod?

MACA: Micsoda szímat!

KATI *(Macához)*: Meg ne szólalj! Gye-
re! *(Macát maga mellé húzza a
heverőre, miután leveszi a polcról
a divatlapot, pillanat alatt „bele-
mélyednek”. Katalin most ért a ve-
randára, kosztümkabátját veti le.)*

JANCSI *(magával vonszolja a bavatag
Pétert a magnóhoz)*: Te is a lassú
számokat szereted?

PÉTER: Minden jót, öregem.

KATI *(elragadtatást mímelve, nagy
hangon)*: Milyen édes kis modell!
*(Suttogva az ültében is szédelegni
látszó Macához)*: Meg ne szólalj!

MACA *(ültében kihúzza magát)*: Én?

KATALIN *(bal felől lép be a szobába,
meglepődik. Negyvenöt éves, vonzó,
okos és szerény, szolidán, de izlé-
sesen öltözik)*: Üdv az ifjúságnak.

KATI *(meglepetést színelve)*: Anya!

JANCSI *(kedvesen)*: Puszi, anyucikám!

PÉTER: Csókolom!

MACA: Csókolom!

KATALIN *(óvatosan kémlel körül, elé-*

gedetten): Milyen jó gyerekek vagy-
tok. Álmomba se...

PÉTER *(nagy hangon)*: Íme, a dolgozó
anya prototípusa! Vége a robotnak?

KATALIN *(gyanakodva nézi őket, ked-
vetlenül)*: Több tisztelettel a mun-
káról, kisfiam. *(Rövid szünet, már
megbánta a szolid kérést is, zavartan:)*
Apátok... azóta nem jelent-
kezett?

MIND *(értetlenül, kissé báván néznek
egymásra.)*

JANCSI *(szélesen vigyorogva, magára
talál)*: Tüdöd mit, egyem-beggyem,
anyucikám? Szeretve tisztelt férjed,
a haza nagyja, Tapasztó Sándor
minisztériumi főtisztviselő kenyeres
pajtása, valamint drága jó atyánk
az a bizonyos személy, aki felől
majd csak a zárszámadás után ér-
deklődjél. Mint rendesen.

JANCSI *(büszkén néz körül, önmagával
elégedetten.)*

KATALIN *(tanácstalanul)*: Április van,
édes fiam.

KATI *(diadallal)*: Elseje!

JANCSI *(meghajol, csaknem elesik)*:
Tehát, kedves anyám! majd a kö-
vetkező zárszámadás után.

MIND *(kirobbanó nevetés.)*

KATALIN *(ijedten)*: Csak nem... csak
nem ittatok?

KATI *(feláll, felsegíti Macát is, köz-
ben)*: Még egyet kérdezhetsz, anyu-
cikám, drága! *(Miközben jobb felé
indul.)* Még egyetlenegyet.

PÉTER *(szégyenkezve)*: Ne tessék ha-
ragudni... csak a húgom nem bír-
ja, különben semmi vész.

KATALIN *(rémülten)*: Éppen ma!

KATI *(nevetgélve vonszolja magával
jobb felé Macát, Maca báván hehe-
résztget, nagy hangon)*: Bocsanatot
kérek, valamennyiük nevében...
természetesen elveim fenntartása
mellett. Meg nem alkudva, meg
nem tántorodva...

MACA *(belerikkant)*: Tán-to-rog-va!

MIND *(nevet, Kati, Maca jobbra el.)*

KATALIN *(Jancsihoz)*: Te még maradj
egy percet.

PÉTER *(zavartan)*: Bocsanat! *(Kisom-
fordál a lányok után, jobbra.)*

KATALIN *(jobb oldalra int, Jancsinak)*:
Csukd be azt az ajtót.

JANCSI (miközben az ajtót biztosítja):

Megkövetlek, ha netán...

KATALIN (türelmetlenül): Vendéget várunk. Értetted?

JANCSI (ijedten): Jó, jó, de...

KATALIN: Előbb is tudtátok. És éppen most ilyesmit... eh! (Csendesebben:) Kisfiam, ezek a... patikuscsemeték mit keresnek itt?

JANCSI (zavartan): Hogyan?

KATALIN: Jól értetted. Halljam. Mit keresnek itt már megint? (Kintről a kisajtó csapódását hallani, Jancsi rémülten néz Katalinra, hátrál. — Követi Jancsit, ijedten tuszkolja át a másik szobába; részben neki, részben a többieknek a nyitott ajtón át): Tűnjetek el, de nagyon gyorsan. Hátul, a kerten át! Máris jön valaki! Csendben! Menjetek, na! Menjetek már! (A bársekreányhoz megy, kinyitja, belekukkant, meghökken, sietve csukja vissza. Ott álldogál tanácstalanul. Bal felől sietős léptek zaja, jobbról a zene elhallgat, Katalin visszajön, jobb oldali ajtót becsukja.)

EMMI (balról jelenik meg, most még csak a veranda udvar felé eső oldalán, beleskelődik az üvegen. A tanácselnök felesége, 37 éves, de fiatalabbnak látszik. Nagyon mutatós nő, nagyon keresetten, bár színesen s az alkalomhoz képest mindig túloöltözködik. Kifejezetten ostoba, bár igen ravasz, nagyhangú, magabiztos, erőszakos, megjátssza a gyermekien ártatlan nőt, ha kell — számításból. És bár a külseje feltűnően jó, amolyan reprezentatív jelenség, belőle mégis a kevesebb lenne a több. Hiúsága minden más tulajdonságánál erősebb. Kopogtat a veranda ajtaján, majd benyit, hangja erőteljes, hangszíne édeskés): Hil-luu! Hillu, hillu! Sehol senki?

KATALIN (kisiet elébe): Emmikém! (Őszinte örömmel:) Jaj, a legjobbkor!

EMMI (még mindig a verandán áll, mint egy belépésre kész primadonna. Nagyon szép és drága komplét visel, felékszerezett, csak a ruhája és ékszerei nem erre az alkalomra illenek, estélyre inkább. Az elébe

siető Katalinhoz): Szólóban, édesem? Szólóban? (Puszi, puszi a két asszony között, még mindig a verandán.)

KATALIN: Soha jobbkor. Gyere! (Vonszolja be a szobába.) Gyere, ne kérsd magad, az ég áldjon meg. No, gyere már.

EMMI (gyanakodva néz körül): Valóban egyedül vagy?

KATALIN: Mint az ujjam.

EMMI (kényeskedve, természetéhez-korához éppen nem illő negédeskedéssel): Ó... szegény, iciri-piciri asszonyka... Sokat törtem rajta a buksikámat, hogyan bírod így, ilyen árván... Áldott ember az urad, de ha soha itthon nincs... iszonyú. Különösen, mióta a gyerekeid is... apropó: itthon vannak?

KATALIN (láthatóan megfélemezettőlük): Hogyan? Voltaképpen... igen is, nem is. Elmentek csavarogni egyet... éppen az imént. Körülnéznek egy kicsit... tudod, hogy van ez.

EMMI: Aha. Tudom hát. De hogy éppen ide honvágyjon haza valaki... mármint ezt a falut látni...

KATALIN: Város ez már, tizenötezer lakóval, Emmikém. (Emmi arca megmerevedik, Katalin gyorsan helyesbít:) De végül mindegy. Igazában falu... ha őszinték akarunk lenni. Hanem... akár le is ülhetnénk.

EMMI: Kösz. (Ruhája esésére vigyázva ül le, megigazítja térdén, vállait ültében kényelembe, ám előnyös tartásba helyezi, a vállvarrásokat megtapogatja, helyükön vannak-e, közben): Csodálatos időnk van. Áprilisban s hozzá az elején... a bőrrömből tudnék kibújni örömben.

KATALIN: Éppen elseje van!

EMMI: Igen? Na látod! A legeslegelején.

KATALIN (kezait egymásba kulcsolja ölében, hogy keze bütykei kifehérednek, nagy önuralommal, fél szemmel lesi a másikat): Még soha ennyire nem örültem neked. Amint meghallottam a hangod...

EMMI: Teee... ne szédíts!

KATALIN (*megütődik, zavarba jön*):
Miért... szédeitenélek?

EMMI: Egy tanácselnök feleségétől mindig mindenki akar valamit. Édesem! Te ne tudnád? (*Rövid szünet.*) Vagy információt... (*kivár, de Katalin nem reagál, sietve teszi hozzá*) vagy segítséget, vagy egyebet. Mindig, mindenki.

KATALIN: Én? De hiszen én...

EMMI (*gyorsan*): Éppen ezért szeretlek, tehát?

KATALIN (*tétován*): Csak éppen... olyan egyedül vagyok.

EMMI (*megvidámodik*): Valld be, már a köszönésemről rám ismertél.

KATALIN (*fáradtan*): De mennyire.

EMMI (*elégedetten*): Egyéni, nem? Különben ezt senki nem vitatja. Teee... megkínálnál egy cigarettával?

KATALIN (*riadtan*): Ó, bocsáss meg, hogyne. (*Körülnéz, majd a szekrényből veszi elő a dobozt.*) A gyerekek rendezkedtek itt... nem volt szem előtt. Parancsolj, válassz. (*Tűzet ad.*) Kérsz valami... italt?

EMMI (*hevesen*): Nem-nem-nem! Hizzal! Szó se lehet róla, Katalinom. Csücsenjen már le te is. (*Kényelembe helyezkedett újra, hogy Katalin is leül.*) Na, szóval hadd vallom be. Olvastam én valamikor egy amerikai regényt... vagy angolt? Várj csak... (*töpreng*) az istenfáját... örült pipa tudok lenni. Az ember olvas... műveli magát... tájékozódik... azután egyszer csak tökváratlanul leereszkedik a vasfüggöny. Így. (*Mutatja gyors, heves mozdulattal homlokától az álláig.*) Zsupsz! És nem emlékszel az istennek se.

KATALIN (*most már ideges, jobb felé is, bal felé is fülel, szórakozottan*): Előfordul mással is.

EMMI (*örömmel*): Veled?

KATALIN: Hajaj!

EMMI: Ha te mondod... te legalább őszinte vagy. Annyit azonban biztosan tudok: vagy amerikai volt, vagy angol. Végül olyan mindegy. Nem igaz?

KATALIN: Mindegy.

EMMI: Helyes. Na, szóval... jó vaskos könyvecske volt, ami azt illeti... Persze! Több históriából állt... úgy

egybecsodózva. Egybe izé... na, segíts már ki!

KATALIN: Kötve, szerkesztve?

EMMI: Valahogy úgy. S az egyikben... várj csak... a második világháború folyamán Franciaországban rekedt művészfélékről volt szó. Vagy Belgiumban? Ha agyonütnek, se tudom! Franciaország vagy Belgium? (*Elmélázik, hirtelen:*) Mondd, Katalin, nem mindegy?

KATALIN: Esetleg. (*Sóhajt.*) Bizonyára mindegy.

EMMI (*elégedetten*): Na, szóval. A regényben szerepel két fiatal... egy író meg egy festegető leányzó. Amolyan könnyelmű, csak-egyszer-élünk típusú kis rüfike, de... bűbájos, folyton telefonál, és valahányszor felemeli a kagylót... na, mit gondolsz, mit mond?

KATALIN (*szórakozottan*): Sejtlemem sincs.

EMMI (*diadallal*): Ezt! Hil-luu! (*Várja a hatást.*) Nos?

KATALIN (*zavartan rezzen fel*): Igen...

EMMI: Ettől a fiú teljesen elveszti a fejét. Hilu! A legteljesebb mértékben. Jó, nem?

KATALIN: Jó, jó.

EMMI (*csalódottan*): Azt hittem, belelkesedsz. Hogy megérted. Hiszen olyan eredeti!

KATALIN: Én is annak találom, Em-mikém.

EMMI: Ugye? Mert végeredményben, hogy mi minden történik velük, meg miért... hát, istenem. Az függ a körülményektől, az akkori évek hangulatától és így tovább... hát mondd meg, hol voltam én észlány harminc évvel ezelőtt? Na nem? (*Rövid szünet.*) A te korosztályod esetleg kapisgálhatja, megengedem... egy-egy emlékirat, mifene kapcsán... de én! Különben nagy prakticista vagyok ám... elvem: minden olvasmányodból annyit gyűjts be magadnak, amennyi a testedre szabott. Hát ez a hilu — telitalálat. Ezt elcsíptem. Eredeti és használható valameddig. Tán amíg az éppen meglévő hamvasságát el nem veszíti az ember.

KATALIN: Aligha veszít el.

EMMI (*hálásan*): Mindig aranyos voltál. Jószívű. Igazában téged szeretlek az egész gárdából a legjobban. Mert csendes vagy, szorgalmas, okos... jól összeillünk, nem?

KATALIN (*korábban jobbra, a gyerekek felé figyelt, most már balra, a bejárat felé, nyugtalanul, de most elmosolyodik*): Nagyon jól.

EMMI (*lelkesen*): Csodálatosan kiegészítjük egymást. Isteni háttér vagy, Katalin. Társaságban megfizethetelen. Aki nem tolakszik, finom... úgy tűnik, éppen csak van... egy szerényke közbeszólással mégis képes megmenteni egy-egy fura helyzetet... Úgy is mondhatnám, készséggel átsegít a csapdán másokat, bárkit... (*Katalin tiltakozó mozdulatára*;) Jó párszor átsegítettél engem... mindenféle hülye társaság-beli csapdán. Azok az elméncskések, meg minden! És ahányan egyszerre beszélnek hozzád, csak, mert tanácselnőkné vagy! Az ember a fejét kapkodja, azt se tudja, mit akarnak tőle valójában. Az asszonyok meg... csak lesik, hogyan reagálsz, amikor azt se tudod, mire kéne reagálnod. Akkor azután jössz te...

KATALIN: Emmikém, hagyjuk.

EMMI: Jó, tudom én. Neked se lehetett könnyebb annak idején, kezdetben. A te urad is maga verekedte föl magát a józan paraszti eszével meg a két keze munkájával... (*rágyújt, zavarát leplezve*)... oda, ahol pillanatnyilag ugye... De gondoldj csak bele! En egyszerre, máról holnapra lettem a város első asszonya... azzal együtt, hogy a titkár neje ónagysága az én elsőségem folyton megkérdőjelezi... mondd már. Az én uram az idén már a negyedik évet végzi a jogon. (*Keményen*;) És megnyugtathatok bárkit, elvégzi. (*Kivár, Katalin nem reagál, bizalmasan*;) Mert ma már a rátermettség nem elég, Katalinom. Ha meg akarod tartani a pozíciód... hajaj. És Lajosom megtartja. Ó meg. Mert én tudok harcolni, Katalinom. Lemondani is, ha muszáj. El se hinnéd, mennyire.

KATALIN (*szórakozottan*): Dehogynem. Egy kávét, szívem?

EMMI: Ne, ne! Semmit, köszönöm. Téged akartalak látni. Fáradtnak tűnsz. Gondterheltnék.

KATALIN: Ó, semmi... Tulajdonképpen... Andrást várom. Vagy a telefonját.

EMMI: András! A jó öreg Vasderes! (*Hirtelen lehalkítja a hangját, gyanakodva*;) Te, Katalin. Reggel óta nem találkoztatok?

KATALIN: Nem.

EMMI (*csodálkozva*): Óóóóó.

KATALIN (*zavartan, aggodalommal*): Azaz... fölhívott...

EMMI (*sürgetően*): Igen? És?

KATALIN (*most először néz Emmire követelően, kitartóan*): Tapasztó elvtársat várta. Mert Tapasztó akkor még a te uradnál volt, a tanácsházán, ha jól értettem.

EMMI (*csalódottan*): Szóval akkor még csak várta.

KATALIN (*lassan*): Tapasztó a te urad szobájából hívta őt fel.

EMMI (*lassan, kedvetlenül*): Értem.

KATALIN (*kivár, Emmi hallgat, idegesen*): Szokatlan ugye? Mindig Andrást keresi meg először, ha csak a megyébe teszi is be a lábát...

EMMI: S azóta? Az urad azóta nem keresett?

KATALIN: Nem. Azóta nem.

EMMI (*feláll, hirtelen, erőltetett jókedvvel*): No, én akkor megyek is...

KATALIN (*döböntően*): Éppen most megy el?

EMMI (*mint fent*): Örülök, hogy láttalak... erőben, egészségben...

KATALIN (*keményen*): Emmi!

EMMI (*kelletlenül, de negédesen*): Parancsolj, szívem.

KATALIN: Valami baj van?

EMMI: Baj?

KATALIN: Andrással?

EMMI: Ugyan, hova gondolsz. Nem is értelek...

KATALIN: Nyugodtan megmondhatod... (*kesernyésen*) ha már úgyis itt vagy... Tapasztó a tanácshoz ment előbb. Az uradhoz! Valami történt... ugye?

EMMI (*tanácstalanul*): Az ég áldjon

meg... én igazán semmiről sem tudok.

KATALIN: Emmikém... soha nem kértem tőled semmit... Ha jó, ha rossz... neked tudnod kell!

EMMI (*hevesen*): Nekem? Tudod, mi vagyok én? Hátébé! Azaz: háztartásbeli, édesem.

KATALIN (*lassan*): Szóval baj van.

EMMI (*ingerülten*): Mért engem fagatsz? (A telefon fele int.) Kérdezd meg tőle!

KATALIN (a telefonhoz siet, miközben vár, a topogó, láthatóan menekülni vágyó Emmi t kitartóan figyel, hidegen, keményen): A három-húszat kérem. Köszönöm. (Szünet.) Sipos Andrással szeretnék... (keményen) a felesége vagyok! (Szünet.) Érttem. Köszönöm. (Lassan teszi le a kagylót, Emmihez): Senkit sem kapcsolhatnak be hozzá. Engem sem. (Kívár, keményen:) Most pedig beszélj.

EMMI (*kapkodva, zavartan*): Miről, Katalinom... miről? Az aggodalom elvette a józan eszed... Engem is megzavartál... (Kinjában újabb cigarettáért nyúl, rágyújt, miközben Katalin mereven figyel.) Tudtommal semmi baj... végül is te vagy a felesége! Persze attól még a te urad se kivétel... fárad, kopik... (Mélyet szippant.) Jómagam éppen csak kibicelek az uramnak, mégis alig várom a megváltó estét... az ember egész nap virgonckodik, mintha ki tudja, milyen vidám lenne... valóságos udvari bolondnak érzed magad néha... Most is elvitte anyám a gyereket erre a nyomorúságos tavaszi szünetre... Hogy micsoda megkönnyebbülés, te jó isten! (Ledobja magát a karszékre.) Mintha újjászülettél volna! Azt hiszed, folyton-folyvást reprezentálni... boldogság? Se üdít. se frissít... (Katalinra néz félénken, s hogy kiméretlen tekintetével találkozik, ingerülten kitör:) A te gyerekeid már kész felnőttek, az istenfáját! Én, kérek? Most vagyok kénytelen újra begyakorolni a mértékváltást, meg a nyelvtani szabályokat. Kész örület. (Könnyed hanggal próbálkozik:) Mondd, te meg tudod különböztetni egymástól az

igéből és a melléknévből képzett főnevet?

KATALIN (*kiméretlenül*): Én igen. Ásás, szépség. Példának okáért.

EMMI (*diadallal*): Akkor mit akarsz tőlem? Boldog asszony vagy! Boldog anya!

KATALIN: Emmi. Jól tudod, én mindig...

EMMI (*közbevág*): Tudom. Mellettem álltál... segítettél: igaz. Csakhogy ezt felhánytorgatni és éppen most...

KATALIN (*ellenésgesen*): Éppen most? Miért éppen most ne? Ha eddig soha! (Katalin, Emmi hirtelen elhallgatnak, mozdulatlanul állnak, ijedten. Balról kopogtatás hallatszik. Csik Lajos tanácselnök az utolsó mondatok alatt bejött a verandára, most az ajtó előtt áll. 45 év körül jár, erős, kissé köpcös. nagydarab ember, láthatóan jól eszik, iszik, magabiztos. Közepes értelmi képességű, ravasz inkább, dörzsölt, semmint okos. Mutatójára igen büszke. Nagyhangú, az egyenes beszédnek nem barátja éppen, a mellébeszélésnek inkább. Pozícióját minden áron meg akarja tartani, ebben kiméretlen, egyébként amolyan rosszízű uram-bátyámoskodó szívéllyesség jellemzi — a vele egyenrangúakkal való kapcsolatában. „Nálam mindig minden rendben, én belevoló gyerek vagyok”-típus.)

EMMI (*a kopogtatás hallatára ijedten*): Szent Isten...

KATALIN: Végre! (Örömmel szalad az ajtóhoz, amint kinyitja, családostan:) Maga?

CSÍK (*bejön, úgyszólván beövakodik, egyik asszonyt sem hagyja szóhoz jutni, élénken figyel őket, kedélyeskedve*): Látom, családost okoztam... a háziasszony nem engem várt... (Kezet csókol Katalinnak, szeme sarkából feleségét is szemmel tartja, de jelzést nem kap, csak tehetetlen vállvonást észlel.) Érttem... hohó! Én ne érteném? Nálunk is előfordul néha egy-egy jelesebb vendég... látogató... de a verebek is azt csiripelik, hogy az

én csavargó feleségem erre indult. Másutt pedig nem lehet, csakis az ő Katalinjánál.

EMMI (*nagy hangon, hadarva, nyilvánvaló tájékoztatási szándékkal*): Katalin halálosan megrémült. Fél, hogy valami baj fenyegeti az urát.

KATALIN: Emmikém... .

EMMI: Képzeld, telefonon se éri el! Senkit nem kapcsolnak be hozzá. Én se értem. Faggat, faggat, de hát én természetesen semmiről sem tudok...

KATALIN (*enyhe gúnyjal*): Természetesen.

CSÍK (*műmegbotránkozással, kedélyeskedve*): De drága asszonyom! Baja a mi Vasderesűnknek? Hová gondol? Próbálná csak megdöccenteni valaki! Ad egy: ő a mi szeretve tisztelt öreg barátunk. Mi több: Tapasztó elvtárs testi-lelkije! Így van? Tehát személy szerint neki... ugyan. A gazdaságban pedig... (*rövid szünet, kurta, kutató pillantás Katalinra*)... nos... átszervezés előtt állunk... terjeszkedünk... összehvonunk... de baj?! Amíg az a zseniális fickó, a kis Kelemen Gábor, a mi Vasderesűnk jobbkeze... mondhatnám neveltje, bizalmasa a helyén van...

KATALIN (*csodálkozva*): Kelemen Gábor?

CSÍK: Ó bizony! A kis Kele, amint feleségem becézgeti... ööö... mióta is, édes?

EMMI: Tíz éve, drágám. Kerek tíz esztendeje.

KATALIN (*megdöbbenve*): A kis Kele!

CSÍK: Hja, Katalinka, az idő meg nem áll. Felnövekedett egy új generáció... tehetségesek, képzetek... mint ez a Kelemen Gábor például.

EMMI: Maholnap negyvenéves lesz ő is, Katalinom.

CSÍK (*vigyázatlan-gyorsan*): Harmincnyolc. (*Katalinhoz*): Amíg ő itt van... amíg ők ketten így megértik, segítik egymást...

KATALIN (*töpreng*): A kis Kele... Soha nem emlegették... maguk véletlenül sem, soha.

CSÍK (*zavartan*): Emlegettük, nem emlegettük... Kicsik még a gyerekek... társaságba nemigen járnak...

De egy jó tanácselnök mindenkit számon tart azért!

KATALIN (*elgondolkozva*): András igen. Ő sokat beszél róla.

CSÍK: Na látja. Mondom én!

EMMI: Hallod... ha Lajosom mondja!

(*Rövid szünet, Emmi, Csík tanácstalanul néz egymásra.*)

KATALIN (*egyre inkább gyanakszik, erőltetett udvariassággal*): Talán leülhetnék. (*Csíkhoz*): Megkínálhatom valamivel? Emmi ugyanis... hűségesen kitart a cigaretta mellett.

CSÍK: Nagyon köszönöm, ne fáradjon, Katalin. Csak az én csavargó feleségemért jöttem.

EMMI (*nagyon hangosan*): Csavargó! Hát ki főz, mos, vasal, takarít...

CSÍK: Megadom magam! Föl ne sorold, inkább...

EMMI: Beszállsz a házi munkába!

CSÍK (*átfogja Emmi vállát*): Ha te eljársz helyettem vizsgázni... a legnagyobb készséggel.

EMMI (*Katalinhoz*): Ezzel mindig sarokba szorít. És tudja is a nyavalyás!

CSÍK: Tizenöt év alatt még ilyen szépséges-szép asszony gyöngéit is kiismeri az ember... hogy másról ne beszéljek.

EMMI (*szeretettel*): Tee... bitang!

CSÍK (*Katalinhoz*): Tegye szívére a kezét: hát ezt érdemlem én? (*Katalin keserűen figyelőket, kényszeredetten mosolyog.*) Maga pedig... ne aggódjék. A mi Vasderesűnk olyan huszonöt éves múltra támaszkodhat...

KATALIN: Mindig a... tulajdon erejére támaszkodott.

CSÍK: Mást állítok? Tisztakezű, becsületes... és a szíve: színarany. (*Megszánja, bizalmaskodva*.) Na... fel a fejjel! Ha már így nekikeseredett, hadd súgok meg valamit. Tapasztó elvtárs mai látogatásának semmi veszedelemszaga... sokkal inkább kitudtetésszaga van. (*Suttogva*): De én... szót se szóltam! Rendben? Még csak nem is találkoztunk. Kezet rá! (*Kezet nyújt, Katalin vonakodva teszi bele a magáét.* Csík

gyengéden paskolgatja.) Csak semmi izgalom.

EMMI (elégedetten): Na látod, te számár! Estére jövőnk ünnepelni! (Gyorsan megcsókolja Katalint, indul kifelé.)

CSÍK: Kézcsók! (Menekülésszerűen felesége után ki, balra.) Ölelem az öreg Vasderest!

EMMI (kintről, negédesen): Sziu!

(Katalin egyedül marad a színen, a nappali nyitott ajtaján át töprengve néz Emmi és Csík után. Lassan csukja be az ajtót, a szoba belseje felé fordul, lassú léptekkel jön vissza, a fotel háttámlájának dől, előrehajol, a darab folyamán most először keres a dobozban egy cigarettát, ajkai közé veszi elgondolkozva, látni, hogy komolyan aggódik. Mire a gyufát meggyújtja s a cigaretához emeli, lassan lemegy a függöny.)

2. KÉP

(Szín: Ugyanaz, mint az első képen. — Idő: Vacsoraidő, este hat óra, fél hét körül. Kint már sötét van, a verandán egyetlen árva égő világít, bent a nagy szobában, a színen csak a hangulatlámpa. Meleg, sárga fény. A veranda üvegezett falán túl a kora tavaszi esték mélykében játszó sötétje.

Amikor felmegy a függöny, a színen Vasderes, egyedül. Hanyatt fekszik a heverőn. Zakó és nyakkendő nélkül, szürke nadrágban, a finomabb csereingben, de nyitott gallérral. Lehunyt szemmel fekszik, mozdulatlanul, mintha aludnék. Néhány másodperc múltán, bár testtartásán nem változtat, szemét kinyitja, a mennyezet egy pontjára mered konokul. Az előző képbeli vitalitása sehol: azóta összeesett, öregemberré vált.

Kati és Jancsi, gyermekei a jobb oldali szobában tartózkodnak, kis hangerővel szól a magnó: Mikor a vak ember sír.

Vasderes eleinte nem hallja a zenét, majd öntudatlanul emeli a kezét csak annyira, hogy a heverő szélén kidobolja a ritmust.)

KATALIN (jön be a veranda felől, tehát balról. Óvatosan nyitja az ajtót,

de Vasderes abban a pillanatban megint szobormerevvé lesz. Katalin ezt azonnal észreveszi, de nem tágit, közelebb jön, megáll, csendesen): Mégis csak enned kéne valamit. (Szünet, Vasderes mozdulatlan.) Bármilyen keveset (szünet), hideget legalább. (Szünet.) A szenvedések... csodálatosan jól sikerültek. A te ízlésed szerint fűszereztem valamennyit. (Szünet.) A gyerekek felfalják mind... (Szünet.) Legalább miattuk... rájuk légy tekintettel. Máris valami rosszat gyanítanak.

VASDERES (nem mozdul, halkan, szenttelenül): Megkértelek, hagyjál békén. Hát légy szíves, hagyjál békén.

KATALIN (szelíden, csöndesen): Mi nem csak örömré házasodtunk össze, Andris. A gondra is, a bajra is. (Szünet.) Megalázó, ha éppen előttem titkolózol. (Hosszabb szünet, nekibátorodik:) Voltak itt... a tanácselnökek voltak itt délután. (Vasderes idegesen mocsan meg, de nem néz Katalinra.) Tudom, nehéz eligazodni rajtuk, és én titoktartást ígértem, de... Csík valami kitüntetésre célozgatott. Futólag... elmenőben.

VASDERES (akaratlanul, kurtán fölnevet.)

KATALIN (hosszan nézi Vasderest, reménytelenül fordul meg, hogy amerre bejött, kimenjen, amikor a telefon cseng. Megáll, habozik, de a csengetés kitartó, megindul a készülék felé.)

VASDERES (halkan): Ne próbáld fölvenni!

KATALIN (már fut, lecsap a készülékre, kifulladásra): Halló! Igen, én. (Szünet.) Ó, Sándor, a legjobbkor (szünet), igen.

VASDERES (fojtottan): Nem vagyok itthon senkinek. Az istennek se.

KATALIN (izgatottan): Hogyhogy? Még mindig itt? (Szünet.) Nem... nincs itthon. Nagyon aggódom. (Szünet.) Tessék? Maga is? De miért? Maga miért? (Elcsuklik a hangja, szünet.) Éjjel? Hogyhogy bármikor? Valahová felirtuk az otthoni számát

is... Andris biztosan tudja... (Szünet.) Ó, értem, csak akkor, ha ő nem kerül elő... (Gyors pillantást vet Vasderesre, aki már felült, úgy fülel, bizonytalanul.) Hát... hogy őszinte legyek... halló...

VASDERES (az utolsó mondat alatt felugrik, kitépi Katalin kezéből a kagylót, visszahelyezi a villára, leszorítva tartja, Katalinhoz): Menj ki, menj ki innen.

KATALIN (jobb oldalra figyel, mérsékelt hangerővel, ijedten): Mi volt ez? Andris! Mit csinálsz?

VASDERES (fojtott dühvel, halkan): Ebből... érthet a minisztériumi főosztályvezető elvtárs is. Ha akar.

KATALIN: Soha, senkivel nem tettél ilyet. A legrosszabbul dolgozó, semmirevaló embereddel se.

VASDERES: Ez az én dolgom. Az én ügyem. Ne avatkozz bele, nagyon kérek. (Keményen:) Telefönt itt ma este senki föl nem vesz, kaput nem nyit. (Elengedi a kagylót, kiegyenesedik, tagoltan, de nem hangosan:) Engem pedig ne faggass. Majd később... holnap vagy ma... mindegy. Majd mindent szépen, békességben megbeszélünk. (Indulattal, kis szünet után, mintegy a Katalin iránti szánalmát kompenzálva:) Egyetlen este... amelyik csak az enyém!

KATALIN (bátortalanul): De a gyerekek...

VASDERES (megenyhülten): Fáj a fejem, kész. Ami azt illeti, fáj is.

KATALIN (buzgón): Hozok egy tablettát. (Kisiet balra.)

VASDERES (csendesesen): Hozzál. (Visszafekszik a heverőre, nagyon fáradt. Jobb felől nyílik az ajtó, ezzel egyszerre a magnó hangja kissé erősödik, még mindig ugyanaz a szám.)

JANCSI (bejön jobb felől, az ajtót nyitva hagyja, éneklő a szöveget angozul, a maga módján, jobbra dörmögi, egy-egy szót elkap, hol az énekessel, hol lemarad, de rendületlenül, kicsit riszál is hozzá. Mivel a szoba meglehetősen rosszul világított, nem veszi észre a cigarettásdobozt az asztalon, a szekrényhez

megy, abban kotorászik, az italok és dohány helyén): Az istenfáját, délután még egész doboz Kentünk volt! Meg még ami! Hogy hova lett?

VASDERES (hidegen, de nem hangosan): Mérsékletesebb hangerővel, fiatalember.

JANCSI: Parancsára, főnök. Én fogjam be a szám, vagy a magnót halkítsam le?

VASDERES: Egyikért se szakadna meg a szív.

JANCSI (nagy hangon): Noha sajog!

VASDERES: Noha igen.

JANCSI: Rendben. Ha lelked nyugalmához csak ez hiányzik...

VASDERES (kis büntudattal, szelídebben): Egyetlen szót nem értesz abból az átkozott szövegből, de gajdodol, mint egy idióta.

JANCSI: És ha mégis értenék belőle valamit?

VASDERES (szelíden): Ne vitatkozzunk, édes fiam. Ne vitatkozzunk.

JANCSI (otthagynya a szekrényt, elszántan): Rendben, nincs is miért! (Átkiabál jobbra:) Hé, Kati! Tekerd az elejére és halkítsd! (Kivár.) Na, most figyelj, elnök elvtárs. Mikor a vak ember sír. Magyarán: (Inkább szavalja, mint éneklő:)

Ha elmegy, csukd be az ajtót...
ha elhagysz, csukd be rám az ajtót,
szerencsekrajcárom a földön hever...
stb. (Érzéssel, akaratlanul beleke-
sedve innen:) Mikor a vak ember
sír...

VASDERES (a szöveg érzékenyen érinti, akár róla is szólhatna, elfordul a nézőtértől, meg-megránduló vállát látjuk. Kati közben megjelenik az ajtóban, tetszéssel figyeli Jancsit, majd ijedten apját.)

JANCSI (befejezte a számot, diadallal): Na, tessék. Kérjük a nagyérdemű... (Apja felé fordul várakozva, hirtelen elhallgat.)

KATI: Éljen!

JANCSI (kedvetlenül): Kikapcsolhatod, bébi.

KATI: Jó. (Kisiet, de visszajön, beteszi az ajtót, apja közelében ül le, várja a beszélgetésre alkalmas pillanatot.) Nagy voltál, öcskös.

JANCSI (a szekrényt nyitogatja): A jelek szerint még előbbi produkciómmal se szolgáltam rá egy rohadt Kentre. (Megfordul, észreveszi az asztalon a dobozt, fölkatintja a mennyezeti égőt.) Aha! Ilyen sötétben... nem csoda... (Kinyitja a dobozt, Vasdereshez:) Látsz valamit egyáltalán?

VASDERES: Egyet igen.

KATI (erőltetett jókedvvel): Halljuk!

VASDERES: Hogy bár életemben először akarok egy órácskára magam maradni...

JANCSI: Bocsnát. Máris eltűntem. (Jobb felé indul, de megáll, amint Vasderes fölcattan.)

VASDERES (indulattal): Miután körbeüvöltözöd a házat, hogy a fejem hasad szét, miután a képembe világitasz három darab százás égővel... miután...

KATALIN (gyanútlanul lép be, örömmel): No, hála Istennek. (Odaadja Vasderesnek a pohár vizet.) Hiába, nem jó az embernek egyedül... még pihenni se. Mégis egészen más az, ha együtt a család. (Vasderes gyilkos pillantást vet Katalinra, Jancsi kurtán fölnevet, Kati elfordul. Vasderes visszaadja az üres poharat.)

VASDERES (kurtán): Köszönöm. (Gúnynyal:) Csodálatos feleség vagy, csodálatos anya.

JANCSI (Vasdereshez, ellenségesen): Ha velem van bajod... ne az anyámat maceráld!

VASDERES (ingerülten, Jancsihoz): Jobban tennéd, ha... nem avatkoznaál a felnőttek dolgába! Ha... ha... (hirtelen kétségbeesetten) fáradt vagyok... érted? Fáradt.

JANCSI: Ma? Életed nagy napján?

VASDERES (dühvel): Elhallgas, te!

JANCSI: Ami azt illeti... leesett az állunk. Megígérted, úgy is történt.

VASDERES (tagoltan, keserűen): Ha azonnal ki nem takarodsz innét...

JANCSI (gúnyos fintorral, miután haptákba vágta magát): Máris, gazd-uram.

KATALIN: Jancsi!

JANCSI (mint fent, kissé élesebb gúnynyal): Semmi... véssz, anyucikám.

Majd a nővérkém... majd ő megvigasztalja az elmúlt huszonöt év kínlódásaiba belerokkant édes jó atyját. Bizd oda bátran. (Elindul jobb felé.)

KATI (szemrehányóan): Sohasem hittem volna, hogy ilyen ellenségesen... hogy éppen velem...

VASDERES (Jancsi után dühvel): Itt maradsz! (Jancsi megáll, háttal a többieknek, nem mozdul. Mind ijedten figyelik. Néhány másodperc szünet. Kati arca kétségbeesetté, Kataliné ijedtté válik. Vasderesben indulat gyülemlik, Jancsi, mint az ólomkatona, még mindig mozdulatlanul áll.)

VASDERES (lassan, fenyegetően áll fel, csak a fiát nézi, lefojtott hangerővel): Mit képzelsz, fiatalúr! Meddig tűröm én ezt!

KATALIN (Vasderes elé áll): Andris, ma ne. Csak ma ne, szépen kérlek!

VASDERES: Nem mindegy? Előbb-utóbb sor kerül rá... előbb-utóbb kénytelen vagyok vele! (Rákiált Jancsira:) Megfordulni! (Jancsi mereven fordul meg, mereven néz előre, mintha bábu lenne.) (Katalinhoz:) Tessék. Eljártssza, miszerint itthon parancsuralom alatt szenved. Miszerint...

KATI (kétségbeesve Jancsihoz): Ne csináld, könyörgök! Jancsi, csak most ne csináld! (Jancsi mint fent, mozdulatlan.)

VASDERES (indulattal, de keserűen inkább, mintsem hangosan, csak a végére „gurul” be.) Hagyjátok. Miért ne csinálná? S miért éppen ma ne csinálná? Még a bajusza se ütközött ki, már akkora hős volt. Mert ő legény ám a talpán! Önálló! Önellátó! Nem szorul rá senkire. Azt tesz, amit akar. Ami jólesik. Igaz, fiatalember? Csak éppen... a vérünket veszi! Az életkedvet... a munkabírást... az értelmét mindennek (elcsuklik a hangja), mindennek.

JANCSI (mereven): Ha úgy gondolod, akár holnap elmehetek. A saját lábamra állhatok. Ne hidd, hogy félek a munkától, attól, hogy megpróbáljam eltartani magam...

KATALIN: Ugyan, kisfiam! Apád nem

úgy gondolta... nem úgy értette... megvan a maga baja... ideges. (Vasdereshez:) Szólj már egy jó szót!

VASDERES (megbánta már a kifakadást, de még füstölögve): Te is látod, milyen. Ezzel is csak... sebezni akart.

KATI (Vasderest átöleli, kérlelve): Apukám... Jancsi nem rossz gyerek... nem gondolta ő komolyan.

VASDERES (megenyhülten, Jancsihoz): Csak egyszer, egyetlen napon lennél hozzánk olyan, mint a nővéred! (Jancsi most megéled, elvigyorodik, leül, kajánul figyel, somolyog. Vasderes eddig szorongva figyelt, mint ha ő lenne a gyerek, az eltartott, most megenyhülten szégyenkezve:) A nyú essen beléd, kölyök! Ki tudod készíteni az embert... Túl sokat kaptatok ti készen, itt a baj.

JANCSI (cinikusan): Az bizony meglehet.

VASDERES (mentegetőzve): Kati legalább tisztességesen tanul.

KATI (zavartan): Hidd el, apa... ő is igyekszik. De az első év mindenkinek szokatlan.

VASDERES: Csak neked nem volt szokatlan. Te ott se rontottál, igaz?

JANCSI (dühösen Katihoz): Semmi szükségem védelmezőre!

KATALIN (idegesen): Ugyan, mi lelt megint!

JANCSI (keserűen): Csak éppen nem bírom elviselni az ilyen szemérmetlen nyalizást. Sok, ami sok, és kész. (Katira néz ellenségesen.) Különböben pontosan tudja, miről beszélek. Inkább őt faggassátok, hátha kibőki, amire olyan fene nagy izgalommal készül.

VASDERES (diadallal): Kibökte már, képzeld. Férjhez akar menni.

KATALIN (megbántottan): Kislányom! És nekem...

KATI: De hiszen csak kicsúszott a számon...

KATALIN (gyanakodva): Egyetemista?

KATI (gyorsan): Igen, az. (Könyörögve:) Hadd gondolkozzam még rajta (gyorsan), neked majd elmesélem.

KATALIN (megvidámodik, cinkosan): Gyere, megágyazunk.

VASDERES! Hogyanis! Titkolóznátok?

Megcsalnátok? Asszony, asszony...

KATI: Jó, jó! Semmi összeesküvés... inkább alszom rá egyet. Csak még egyet! (Megkönnyebbülten:) Rendben?

VASDERES: Megbízunk mi benned. Mi több, hiszem, hogy a mai kis beszélgetésünk után a barátait is jobban megválogatja majd. (Katihoz:) Ha már idáig eljutottunk, nem beszélénk meg mindjárt melegében?

KATI: Valahogy... elment a kedvem tőle.

JANCSI: Micsoda humorérzék! Ezt is velem egy városban tanultad?

VASDERES (hogy Kati riadtan kapja fel a fejét, mosolyogva): Oda se figyelj.

JANCSI: Néha nem ártana.

VASDERES (ingerülten, Jancsihoz): Tudod, mi nem ártana? Ha valamivel jobban vizsgáznál, drága fiam. Azután esetleg másról is tárgyalhatunk.

KATALIN (szelíden): Igaza van apádnak. Összeszedhetnéd magad végre.

JANCSI: És mi végre? (Mind meghökkennek.)

VASDERES (elképedve, ingerülten): Ilyet még nem hallottam! Megáll az eszem...

JANCSI (higgadt): Hadd kérdezzek tőled valamit, apa. De komolyan. Semmi beugratás. Igen?

VASDERES (kedélyesen oldalba-böki a lányát): Figyelsz? (Jancsihoz:) Kérdezz csak... ha valakinek nyitott könyv az élete, az enyém az.

JANCSI: Inkább a szakkönyveid felől érdeklődnék. Vagy másfél éve vásároltál magadnak egy fél batárna valót. Én nem kérdeztem, mennyiért...

VASDERES: A saját pénzemen! Mit képzelsz? A gazdaság számlájára?

JANCSI: Helyes. Tehát a saját pénzeden. Deee... ha jól sejtem, nemigen forgattad őket azóta se.

KATALIN (ingerülten, ő se veszi észre a csapdát): Igenis forgatta! Honnan veszed a bátorságot...

VASDERES (összehúzott szemmel figyel a fiát, nem néz Katalinra, csendesén inti le): Hagyd rá, Katalin. Hadd mondja.

JANCSI (*Vasderest figyelj, ez most végre a kettőjük ügye*): Ötvenéves vagy. Igaz?

VASDERES: Elmúltam.

JANCSI (*elégedetten*): Na látod. És gyötröd, még mindig gyötröd azt a szerencsétlen, fáradt, napi gondokkal tele agyadat. (*Vasderes szólna, Jancsi leinti, most már feláll.*) Ismerem a jelszót: továbbképzés! Rohanó idő, rohanó világ! Újabb és újabb felfedezések! A mezőgazdaság iparosodása! Kemizálás! És hogy le ne maradj, nincs egy szabad estéd... egy nyugodt pillanatot. (*Rövid szünet, kivár, Vasderes ijedten nézi, nem szól közbe, Jancsi érzéssel*.) Azt hiszed, nem látom? Hogy nem látjuk valamennyien? (*Szünet, Vasderes magába roskadtan ül.*) (*Keményebben*.) A hákettő-öt még csak tudod hová tenni... arra gyerekkorodból is emlékezhetsz éppen... de szíveskedj csak egyetlen gyomirtó vegyszer képletét hibátlanul a pofámba vágni. Itt és most, és azonnal! (*Szünet. Vasderesben indulat gyűlik, most már feláll, de Jancsi leinti, szelídebben*.) És én megemelem a kalapom, és biflázkok a kedvedért, mint egy őrhöz, ha csak ennyi kell ahhoz, hogy boldog légy. Tehát: egyetlen vegyszerét. Halljam.

VASDERES (*fenyegetőn, levegőért kapkodva*): Te! Hát ki vagy te! Hol tanultad ezt a... ezt a... (*Megtámaszkodik. Jancsi megrémül.*)

KATALIN (*Vasdereshez, melléje lép*): András! Hagyd... úristen, mindig ugyanott lyukadnak ki... hát sosem lesz vége?

VASDERES (*összeszedte magát, elhárítja feleségét, Jancsihoz közeledik, újra erős, Katalin követi*): Te mérészelsz vizsgáztatni engem? A tulajdon fiam? Szentelenkedünk? Pimaszkodunk? Nap tizenhat, tizennyolc órát dolgozik az apád... amióta az eszét tudja... Kettőt se bírnál ki!

JANCSI (*halkan, keserűen*): Alkalmat se kaptam rá soha.

VASDERES: Kerestél valaha? Egyetlen nyáron legalább?

JANCSI (*zavartan*): Nektek... nektek úgyse tetszett volna...

VASDERES: Gondolod!

JANCSI (*megszégyenülten, most már kapkod*): No meg azért a pénzért...

VASDERES (*főlényesen, nyugodtan, halkan*): Aha, aha. És nem szakad rád a mennyezet.

JANCSI (*sarokba szorítva, daccal*): Nem szakad le. Jóféle betongerendák tartják. Egy élet munkájának gyümölcse.

VASDERES (*csendesesen, szánakozva, de kiábrándultan is*): Fajankó. Menj ki innen! Kifelé! (*Jancsi elkotródik, jobbra. Vasderes nehezen kap levegőt, Katalin ijedt, inkább rémült.*)

KATI: Az ég szerelméért... apa!

VASDERES (*bal fele indul, dühvel nyit a verandára*): Hagyj!

KATALIN: András! Hova mégy?

VASDERES (*a verandáról visszaszól, rekedten a tehetetlen dühtől*): Levegőzni!

(*A színen döbbszent csend. Katalin, Kati dermedten nézik egymást. Katalin lassan ül le, gyámoltalanul. Szünet.*)

KATI (*higgadtan*): Ilyennek még sose láttam. (*Szünet.*) Valami nagy baj lehet... ügye, anya?

KATALIN (*tétován*): Nem tudom.

KATI: Nem vagyunk már gyerekek! Ennyire kirekeszteni bennünket a feltöttek dolgaiból... a 'ti dolgaiból... azt hiszed, helyes? (*Szünet, Kati szinte kitör, idegesen*.) Tapasztó miért nem jött? (*Szünet.*) Apa akkora hűhóval harangozta be délután... akkora örömmel...

(*Jancsi benyit, megáll a jobb oldalon.*)

KATALIN (*bizonytalanul*): Talán... összeszólalkoztak.

JANCSI: Neked se mondta el anya? Még neked se? (*Katalin csak a fejével int nemet, Kati, Jancsi riadtan, hosszan néz egymásra. Jancsi elkomolyodik, inkább elcsügged. Kati arca elszánt kifejezést ölt.*)

KATI: Ha bármi történt is... annyival tartozna nekünk, hogy... (*Katalin ijedten néz Katira, mint egy idegenre.*)

JANCSI (*gyorsan, ironikusan*): Mennyivel?

KATI: Hogy tudjunk róla! Hogy...

(Katalinra néz, hirtelen elhallgat.)

JANCSI (mint fent): Hogy belekalkulálhasd a továbbiakba! Igen? (Rövid szünet.)

KATI (kihívóan): És ha... igen?

KATALIN (fájdalmasan, döbbenet):

Kislányom! (Kintről sietős lépek, hirtelen ajtócsukódás, a verandán elalszik a villany, Vasderes jön be balról. Az ajtóban riadtan megáll. Kellemetlenül érinti, hogy ismét itt a család, a levegőt szinte kapkodva szedi, ajkát beharapni igyekszik. A csukott ajtónak dől.) Történt valami?

VASDERES: Semmi!

KATALIN: Hiszen... futottál!

VASDERES: Siettem. Semmi kedvem ismerősökkel találkozni. Kielégít a válasz?

KATALIN (csendesesen): Nem vagyok ellenség. Számon kérné se szoktalak.

VASDERES: Tudom...

JANCSI (engesztelőn): Apa... az imént én bántottalak meg. Nem akartam. De érted, én nem ellened beszéltem!

VASDERES (fáradtan, tán oda se figyel): No persze. (Beljebb jön, leül a heverőre.)

JANCSI: Sokáig nem bírhatod...

VASDERES (inkább magának): En már nem tudnék munka nélkül élni.

JANCSI: De ilyen intenzitással! Mire jó?

KATALIN (szelíden): Mit értesz te ehhez, kisfiam! Most kerül sor az összevonásra... ezt még ki kell bírnia!

JANCSI: Még ha belepusztul is?

KATI (hevesen): Apa pontosan tudja, mennyit bír el. Ne féltsd te őt!

VASDERES (Katihoz, megenyhülten): Ebben az egész... keserves világban csak te bízol bennem igazán.

JANCSI (csendesesen): Hát ez... reménytelen.

VASDERES (felcsattan): Mi a reménytelen, fiatalember!

JANCSI: Hogy... komolyan lehessen beszélni veled. Azt hiszed, mások nem szeretnének értelmes munkát? Csak te? Egyedül csak te?

KATALIN (könyörögve): Kisfiam...

JANCSI: Miért? Az imént arra buzdítottatok, hogy jobban vizsgálzzak. Mindent bele! De ahhoz, hogy beüljek egy hivatalba, utasításokat végrehajtani... ahhoz éppen csak levizsgáznom is elég.

VASDERES (felkapja a fejét, szánakozó fölénnyel): Azt képezed, hogy rögtön vezető állásba kerülsz? Hogy önálló munkakört bíznak rád?

JANCSI (csendesesen): Nem, nem képzeltem. S most már azt se képzelem, hogy húsz év múltán ábrándozhatok ilyesmiről. (Rövid szünet.) Pedig itthon... (Hirtelen elhallgat, rövid szünet.) Apa. Te huszonöt, ha voltál, amikor elkezdted. Igaz? Önállóan, a magad erejében bízva... Belévágtál egy vadonatúj termelési forma megteremtésébe, szinte a semmiből...

KATALIN: Jaj, kisfiam, ne is emlegeds.

JANCSI (meghökken): Miért?

KATALIN: Ha előlről kéne kezdeni... gondolni se szeretek rá.

JANCSI: Téged is csak ez éltetett...

KATALIN: Mindenkit szívből szánok, akit a fővállalt teher súlya tart egyenesben. Mindenkit. Rangra, címre való tekintet nélkül... és az asszonyaikat is.

JANCSI (csodálkozva): Anya!

VASDERES (magabiztosan, a valódinál vidámabban, Katalin mondandója élet hogy elvegye, Katalinhoz): Azt hiszi, ő is végig tudná csinálni... a taréja sincs kiskakas! (Nevet.)

JANCSI (megbántódik, elszántan): Lehet, hogy nem. De még csak meg se próbálhatom. (Kivár.) Mint ahogyan mellette a Kelemen Gábor se próbálhatja meg!

VASDERES (meghökken): Kicsoda?!

JANCSI: Ne tégy úgy, mintha nem tudnád. Hiszen évek óta mást se hallok... a kis Kele ilyen ügyes, olyan tehetséges... a kis Kele igen! Benne meg lehet bízni! Hát a téli szünetben újra megnéztem magamnak a kis Kelét. (Kivár, éles gúnynyal:) Elég szépen ritkulgat már a haja. (Vasdereshez:) Észrevetted?

VASDERES (ellenségesen): Na és?!

JANCSI (*keserűen*): Ha arra gondolok, hogy egy-egy fölöttes kihullására, elhullására kell szívszorongva várnom, hogy lépcsőnként jussak előbbre... hát a gyomrom fordul fel. A gyomrom, drága jó apám!

VASDERES (*megdöbbenve*): Miről beszélsz te? (Rövid szünet. Vasderes Jancsit nézi mereven.)

JANCSI (*csakúgy ellenségesen, merev tekintettel néz apja szemébe, hidegen, lassan*): Látom, értjük egymást.

VASDERES (*kirobban, Katalin kezét érzi hirtelen a karján, megjuházik, zavartan*): Nem olyan egyszerű ez a kérdés, mint te hiszed. Vagy ahogyan a te generációd hiszi.

JANCSI (*kajánul*): Mondja a brosúraszöveg. Sokkal bonyolultabb, elvtársak. Holott a valóság mindössze ennyi: várjon ki-ki a sorára szépen.

KATALIN: Ezt most már én nem hallgatom tovább.

VASDERES: Mintha én könyörögtem, vagy verekedtem volna ki a magamét... mintha nem a történelmi helyzet...

JANCSI (*diadalmas gúnnyal*): Na, most már helyben vagyunk!

VASDERES (*keserűen*): Mindig tudtam, hogy csak gyűlölködni vagy képes. De hogy ilyen feneketlenül!

KATALIN: Mind a ketten... Hogy apa és fia így essenek egymásnak... a semmiért...

JANCSI (*könnyedén meghajol*): Már megyek is. Mi több: készséggel halok le bármilyen készüléket a kedvetekért... (*Elindul jobbra.*) De hát egy kis zenebona nélkül igen-nem nehéz az élet.

VASDERES (*keserűen*): Eriggy csak, mert még szétvet a féltékenység.

JANCSI (*megáll, visszafordul*): A féltékenység? Igen? Azt hiszed, a féltékenység?

VASDERES (*indulattal*): Attól tartasz, hogy neked soha nem adódik olyan lehetőséged, mint nekem adódott annak idején. Hát nem. Nem adódik. De ha akkor nekünk sem adódik, ma te egy faluszéli, nádfüdeles házikóban térsz haza esténként a napi robot után. Napszámosmunká-

ból... esetleg egy nyamvadt kis műhelyből! S a legjobb esetben paprikás krumplival tömhetnéd meg a hasad! És nem Kentet... kapadohányt szívhatnál! Csakhogy nektek... éppen ez nem jut eszetekbe. Ez soha. Ez véletlenül sem.

KATI (*békítő szándékkal, ijedten*): Dehogynem, apa... hidd el...

VASDERES (*mint fent*): Mit higgyek! Láthatod... az öcséd akkor lenne boldog, ha én az ötvenéves fejembe... hagyjuk... Ha átadnám szépen, simán a helyem... tán még elfoglalni se szégyellené.

JANCSI (*védekezve*): Tudod te jól, hogy nem tőlem kell tartanod.

VASDERES (*meghökken*): Nofene! Hahem... kitől?

JANCSI (*csendesebben*): Apa. Miközöttünk is felnőtt egy nemzedék... képzetebb nálatok, tapasztaltabb nálunk. A küszöbön állnak, ha tesszik, ha nem. Erősebbek nálam... te pedig már velem is csak nehezen bírsz el... még egy szimpla kis vitában is.

(Már a jobb oldali ajtóban áll.)

KATI (*szinte hisztérikusan utánaszól*): Jancsi... könyörgöm, légy tekintettel... Jancsikám!

VASDERES (*keserű dühvel*): Ez? Te tekintettel másra? Hisz rád is féltékeny! (*Fél karral átfogja a lánya vállát.*)

JANCSI (*előbbre lép*): Én. A drága nővérkémre. Na ne mondd.

VASDERES (*zavartan kapkod*): Rá is. Igen. Rá is. Mert tisztességesebb, rendesebb, megbízhatóbb...

JANCSI (*megettámaszkodik, keserűen felnevet*): És még! És még?

KATI: És pontosan tudja, mit akar. Mert én tudom. Én megszerzem, amire szükségem van... Bárki ellenére!

VASDERES (*tetszéssel*): Ez már beszéd! Ez igen!

KATI: Apa! Én senki más felesége nem leszek, csak Péteré. A gyógyszerészfié — hogy a te szavaiddal éljek.

VASDERES (*elhűlve*): Na de épp ma beszélgettünk róla...

KATI: Évek óta szeretjük egymást...

bujkálunk, rettegünk... holott én nem bánom, kiféle, miféle volt apja, anyja... nagyapja vagy bárkije! És ő se bánja. Az övé se szégyellnivaló... régi patikusfamilia. Pont. Péter meg én... mi ketten... úgy élünk majd, ahogy nekünk tetszik. Én se vagyok akárcsi! Nem félek tőlük!

VASDERES: Az ég áldjon... hát nem érted?

KATI: Nem akarom érteni! A te igazad az én szememben... idegen igazság... nincsen közöm hozzá. Hogy a magad erejéből lettél valaki... nekem elég. Csak tartani tudd magad! Ott, ahová eljutottál. Nemcsak értem... valamennyiünkért. Mert a lecsúszás... az megbocsáthatatlan! De így... engem... azok meg nem alázhatnak. *(Elindul jobbra, nem vár választ. Vasderes döbbenet néz utána.)*

KATALIN *(elképedve a távozó Kati után)*: Nem ismerek rád. Hogy... ilyen... kíméletlenül... *(Vasderesre pillant aggódva.)* És ha apátok... valóban nem bírná már?

JANCSI *(Katihoz, aki most megáll)*: Jobb, ha kimegy innen.

KATI *(Katalinhoz)*: Miért ne bírná? Önként vállalta — hát kötelessége. Én is teljesítem a magamét... te is. Mindenki.

(Döbbsen csend, Kati kimegy fölszegett fejjel, jobbra. Rövid szünet.)

JANCSI *(könnyed hangot erőltet, Vasdereshez)*: A leányzó... mégiscsak karakter a javából! Igaz, apa?

VASDERES *(dühvel)*: Fogd be a szád! JANCSI *(megszeppenve)*: A szerepek kiosztattak. Én befoghatom... De ha azt hiszed...

VASDERES *(fulladozva a dühtől)*: Eriggy a... fenébe! *(Jancsi indulattal fordul meg, keserűen indul Kati után, amint a magnóállványig ér, megáll, megfordul, kegyetlen mosollyal nyomja le a billentyűt. Megszólal a Mikor a vak ember sír, közepes hangerővel, Jancsi újra vigyorog, most már sietően megy ki, a mozdulat amolyan nesze neked, csak azértis!)*

KATALIN *(Vasdereshez)*: Ne fogd fel tragikusan... nem olyan nagy dolog, hiszen fiatalok még...

VASDERES *(túlkiabálja a most felerősödő refrént, bár nem is veszi észre, mit hall s hogy a magnót bekapcsolták)*: Nem nagy dolog! Nem hát! Vén bolond... tartsd magad! Minden körülmények között! Nehogy a lányod elveszítse a társadalmi rangját... vagy a fiad! vagy a feleséged! Jomagad pedig... bele-dögölhetsz akár!

KATALIN *(könnyörögve)*: András... nagyon... kérlek.

VASDERES *(nem figyel rá)*: Ezt kapod... megdolgoztál érte! A családodtól! Mire eléred az ötvenet... fölzabálnak! Kikészítenek... csak úgy... fél kézzel... életed nagy napján!

(Keserűen nevet, Katalin fájdalmas tekintettel nézi.)

(Függöny)

(A második részt következő számunkban közöljük)